

Κύριε συνάδελφε, κυρίες και κύριοι.

Χαίρομαι ιδιαίτερα, γιατί μου δίνεται η ευκαιρία να απευθύνομαι σε μία τόσο εκλεκτή και υψηλής ποιότητας ομήγυρη.

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά το Κέντρο Ερευνών Προοδευτικής Πολιτικής και προσωπικά τον αγαπητό φίλο και συνάδελφο, τον Γιάννο Παπαντωνίου, για την ευκαιρία που μας δίνει να συγκεντρωθούμε σε μια προσπάθεια προσέγγισης των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

Ο τίτλος του Συνεδρίου είναι βέβαια εξαιρετικά γενικός και φιλόδοξος. Αντιλαμβάνομαι ότι από το πρωί ως τώρα έχουν ειπωθεί πολλά και σημαντικά πράγματα.

Λυπάμαι, γιατί δεν είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω την ως τώρα συζήτηση. Αντιλαμβάνεστε ότι αυτό δεν ήταν πρακτικά εφικτό, ως εκ τούτου παρεμβάλλομαι με έναν κάπως βίαιο και τεχνητό τρόπο.

Θα σας αναπτύξω μερικές όχι ιδιαίτερα πρωτότυπες, αλλά επίσημες σκέψεις, και θέλω να πιστεύω ότι θα συμβάλω με τον τρόπο αυτό τουλάχιστον στη διεξαγωγή μιας έντονης συζήτησης μετά το τέλος του τραπεζιού που αυτή τη στιγμή διακόπτω και ζητάω συγγνώμη.

Κυρίες και κύριοι, τις τελευταίες μέρες παρακολουθούμε, όπως συμβαίνει με όλους τους διεθνείς οργανισμούς και με όλες τις χώρες του κόσμου σχεδόν, πάντως με όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με ιδιαίτερη προσοχή, θα έλεγα με αγωνία, τα όσα συμβαίνουν στη γειτονική μας χώρα, την Τουρκία.

Παρακολουθούμε για πολλοστή φορά μια έντονη θεσμική αντιπαράθεση ανάμεσα στα πολιτικά όργανα του κράτους και τον στρατό.

Εξελίσσεται αυτή τη στιγμή μια ένταση, που θέλουμε και ευχόμαστε να εκτονωθεί, γιατί δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι το βασικό ζητούμενο για εμάς είναι να υπάρχει στην Τουρκία ένας συνομιλητής, μια κυβέρνηση που είναι δημοκρατικά νομιμοποιημένη, πολιτικά ισχυρή, και νιώθει ικανή να αναλάβει μεγάλες, ιστορικές και γενναίες πρωτοβουλίες υπέρβασης των αγκυλώσεων που έχουν ιστορικά διαμορφωθεί, κυρίως τα τελευταία 36 χρόνια, στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

Είναι για εμάς πάντοτε ιδιαίτερα σημαντικό να αποφεύγεται η λεγόμενη εξαγωγή της εσωτερικής έντασης και πολύ περισσότερο της εσωτερικής κρίσης στην Τουρκία.

Στο πλαίσιο αυτό, είχα χθες και προχθές την ευκαιρία να συζητήσω με τον ομόλογό μου, τον Υπουργό Άμυνας της Τουρκίας, τον κ. Gönül, στη Μαγιόρκα, στο περιθώριο του άτυπου συμβουλίου των υπουργών άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου ο Τούρκος συνάδελφος προσήλθε για να μετάσχει στον πολιτικό διάλογο με τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες και χάρηκα για μια ακόμη φορά, γιατί διαπίστωσα τη βούληση της σημερινής τουρκικής κυβέρνησης να αντιμετωπίσει το ζήτημα με έναν μετριοπαθή και υπεύθυνο τρόπο.

Επίσης χάρηκα, γιατί είδα να γίνεται αντιληπτό το ενδιαφέρον μας για την αποφυγή της εξαγωγής μιας οποιασδήποτε εσωτερικής θεσμικής ή πολιτικής κρίσης στην Τουρκία.

Αντιλαμβάνεστε ότι για εμάς είναι πάρα πολύ σημαντικό να υπάρχει πολιτική, οικονομική και κοινωνική σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή.

Είναι πολύ σημαντικό να ξέρουμε ότι υπάρχουν και στις δύο χώρες κυβερνήσεις ικανές να αντιμετωπίσουν τα θέματα με την ταχύτητα, τη μετριοπάθεια, αλλά και την υπερβατική διάθεση που απαιτείται στις περιπτώσεις αυτές.

Είναι συνεπώς πάρα πολύ σημαντικό να σεβόμαστε και να επεκτείνουμε με έναν οργανωμένο και συστηματικό τρόπο τα κάθε είδους μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης που κατά καιρούς έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των δύο χωρών, γιατί είναι πάρα πολύ σημαντικό να μπορούμε χρησιμοποιώντας διαύλους επικοινωνίας να ξεπερνάμε εντάσεις που πολλές φορές κινούνται ερήμην των κυβερνήσεων των δύο χωρών.

Και χρησιμοποιώ πληθυντικό αναφερόμενος στις κυβερνήσεις, γιατί δεν θέλω για λόγους αν μη τι άλλο ευγένειας να εστιάσω αυτή τη στιγμή την προσοχή μου μόνο στην τουρκική πλευρά.

Είναι πάρα πολύ σημαντικό να θέτουμε σε εφαρμογή και να σεβόμαστε τόσο τα πολιτικά όσο και τα στρατηγικά μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, είναι πολύ σημαντικό να αξιοποιούμε τις απευθείας γραμμές επικοινωνίας σε όλα τα επίπεδα.

Και το τελευταίο διάστημα επιμένουμε ιδιαίτερω στο σημείο αυτό, γιατί έχουμε και οι δύο πλευρές αντιληφθεί πόσο αποτελεσματικές και γόνιμες μπορεί να είναι αυτού του είδους οι επαφές.

Άλλωστε, και οι δύο χώρες βιώνουμε τη διεθνή οικονομική κρίση. Αντιλαμβανόμαστε πόσο σημαντικό είναι το δημοσιονομικό πρόβλημα.

Αντιλαμβανόμαστε πως οι αμυντικές δαπάνες ούτως ή άλλως αποτελούν ένα δυσβάσταχτο βάρος, πως έχουμε εμπλακεί σε έναν φαύλο τελικά κύκλο, από τον οποίο πρέπει να εξέρθουμε με τις λιγότερες δυνατές δημοσιονομικές, αναπτυξιακές, κοινωνικές και πολιτικές απώλειες.

Φαντάζομαι ότι όπως αντιλαμβανόμαστε εδώ στην Ελλάδα ότι η δημοσιονομική κρίση οδηγεί πράγματι σε απώλεια του κεφαλαίου διπλωματικής ισχύος, αυτό συμβαίνει και στην Τουρκία.

Και καθώς σε πολύ μεγάλο βαθμό η ελληνική και η τουρκική οικονομία οσμώνονται και διασυνδέονται και στο επίπεδο της χρηματοοικονομικής σφαίρας και στο επίπεδο της πραγματικής οικονομίας, και αυτό συμβαίνει ιστορικά από τον 19ο αιώνα, από την εποχή του Ανδρέα Συγγρού μέχρι σήμερα, μέχρι την εποχή της μεγάλης συμφωνίας μεταξύ της Εθνικής Τράπεζας και της Finance Bank, αυτό νομίζω ότι μπορεί να λειτουργήσει ως ένα είδος ιστορικού μαθήματος για τις σχέσεις μας και για τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε να υπερβούμε τα προβλήματά μας, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις μιας άλλου τύπου, πιο θαρραλέας, πιο γενναίας, πιο αποφασιστικής οικονομικής και αναπτυξιακής συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών, σε περιφερειακό, αλλά και γιατί όχι, σε ευρύτερο επίπεδο.

Βεβαίως, όπως αντιλαμβάνεστε, όλα αυτά είναι ιδιαίτερα αισιόδοξα. Δεν είναι τόσο εύκολο από το επίπεδο των πολιτικών

προθέσεων να μεταβούμε στο επίπεδο της συγκεκριμένης πολιτικής πράξης.

Η θέση μας σε σχέση με το μείζον πρόβλημα της τουρκικής στρατηγικής, του τουρκικού μοντέλου ανάπτυξης – για να πω το ίδιο πράγμα με άλλα λόγια – είναι σαφής, σταθερή, συγκεντρώνει υψηλή συναίνεση στο ελληνικό πολιτικό σύστημα.

Η Ελλάδα υποστηρίζει την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας. Θέλουμε να δούμε την Τουρκία κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γιατί αντιλαμβανόμαστε ότι στην πραγματικότητα τώρα, στην αρχή, στη δεύτερη δεκαετία του 21ου αιώνα, στην πραγματικότητα με μια μεγάλη ιστορική καθυστέρηση ολοκληρώνεται το λεγόμενο ανατολικό ζήτημα.

Γιατί στην πραγματικότητα το δίλημμα μεταξύ του δυτικού ή αντι-δυτικού προσανατολισμού της Τουρκίας είναι ένα ζήτημα που εκκρεμεί επί δύο ολόκληρους αιώνες.

Και δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η δική μας απάντηση σε αυτό το δίλημμα είναι μια απάντηση θετική, είναι μια απάντηση υπέρ της δυτικής προοπτικής της Τουρκίας, μια απάντηση που την έχουν αποδεχτεί με πολύ σαφή τρόπο εδώ και πάρα πολύ καιρό οι Ηνωμένες Πολιτείες.

Μια απάντηση που αυτή τη στιγμή δεν έχει δοθεί με έναν σαφή και οριστικό και αμετάκλητο τρόπο από το σύνολο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Υπάρχουν πολλοί και έντονοι πολιτικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί προβληματισμοί, αλλά καθώς η Ελλάδα προτάσσει κριτήρια ιστορικά, κριτήρια πολιτικά, είναι σαφές ότι δεν έχουμε κανένα δισταγμό να τονίσουμε για ακόμη μια φορά τη θέση μας υπέρ της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας.

Γιατί αντιλαμβανόμαστε ότι ανεξάρτητα από την επίτευξη του στόχου αυτού, αυτή καθ' εαυτή η διατύπωση του στόχου, η εμμονή στον στόχο και η υποστήριξη του στόχου αυτού, συνιστά στην πραγματικότητα υποστήριξη ενός ολόκληρου μοντέλου για την οργάνωση του κράτους, της κοινωνίας και της οικονομίας στη γειτονική μας χώρα.

Συνιστά υποστήριξη της πολιτικής απόφασης της Τουρκίας να ταυτιστεί με μία ευρωπαϊκή αντίληψη για τις διεθνείς σχέσεις της και τη διεθνή νομιμότητα. Να ταυτιστεί με αυτό που ονομάζεται ευρωπαϊκό κεκτημένο, ευρωπαϊκός νομικός, πολιτικός, κοινωνικός πολιτισμός.

Αυτό δεν είναι αυτονόητο στην πραγματικότητα για καμιά ευρωπαϊκή κοινωνία και για καμιά ευρωπαϊκή χώρα, και πολύ περισσότερο δεν είναι ούτε αυτονόητο ούτε εύκολο για μια κοινωνία όπως η τουρκική, για μια οικονομία όπως η τουρκική, για μια χώρα με μεγάλα προβλήματα εθνοτικά, με μεγάλα προβλήματα περιφερειακών ανισοτήτων, με μεγάλα προβλήματα θεσμικά, τα οποία βλέπουμε να εξελίσσονται, όπως είπα στην αρχή της τοποθέτησής μου, και τις ημέρες αυτές.

Είναι λοιπόν σαφές ότι εμείς ξέρουμε τι θέλουμε και διατυπώνουμε με σαφήνεια και σταθερότητα τη θέση μας αυτή, και ευχόμαστε και η Τουρκία ως έθνος, ως κοινωνία, ως πολιτικό σύστημα, να επιβεβαιώσει αυτή τη στρατηγική θεώρηση.

Γιατί δεν είναι και από τη σκοπιά αυτή καθόλου αυτονόητο και δεδομένο ότι έχει διαμορφωθεί μία αμετάκλητη στρατηγική επιλογή, που θα θέλαμε πράγματι και θα ευχόμασταν να διαμορφωθεί.

Πρέπει άλλωστε να αντιλαμβανόμαστε όλοι – και το κάνουμε, δείχνοντας τη μεγαλύτερη δυνατή κατανόηση και μετριοπάθεια – ότι πέρα από τον ευρασιατικό της χαρακτήρα, η Τουρκία κομίζει και άλλες πάρα πολύ ενδιαφέρουσες αντιφάσεις, χρήσιμες σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό για την ίδια τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Ένα κράτος όπου η συντριπτική πλειονότητα του πληθυσμού ασπάζεται το Ισλάμ, είναι ταυτόχρονα ένα κράτος συνταγματικά λαϊκό, ένα κράτος όπως η Τουρκία είναι μια πολύ ισχυρή περιφερειακή δύναμη.

Παρακολουθούμε με ιδιαίτερη προσοχή τις τουρκικές πρωτοβουλίες σε σχέση με το Ιράν, σε σχέση με το Ιράκ και το κουρδικό ζήτημα, παρακολουθούμε τις διακυμάνσεις των διμερών σχέσεων της Τουρκίας με το Ισραήλ, με τη Ρωσική Ομοσπονδία, με τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Έχουμε καταγράψει θαρραλέες και σημαντικές πρωτοβουλίες στις σχέσεις της Τουρκίας με την Αρμενία.

Δεν παραγνωρίζουμε κανένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της γειτονικής μας χώρας, και είμαστε βέβαιοι πως και οι τούρκοι φίλοι μας μάς παρακολουθούν με την ίδια προσοχή και αντιλαμβάνονται ποια είναι τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και οι βασικές στρατηγικές επιλογές μιας χώρας όπως η Ελλάδα, που είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέλος της ζώνης του ευρώ, και είναι μαζί με την Τουρκία το παλαιότερο ιστορικό μέλος του ΝΑΤΟ στην ευρύτερη περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Συνυπάρχουμε στους κόλπους της Συμμαχίας από το 1952. Αυτή μας όμως η συνύπαρξη δεν βοήθησε στην επίλυση κανενός

προβλήματος, αντίθετα θα έλεγα ότι μπορεί προβλήματα σχετιζόμενα με τη δομή και τη λειτουργία της Συμμαχίας να τροφοδοτούν συχνά την ένταση στις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών.

Και αναφέρομαι σε προβλήματα που σχετίζονται με τον επιχειρησιακό έλεγχο του Αιγαίου, σε προβλήματα που σχετίζονται με τη λεγόμενη νέα δομή διοίκησης του ΝΑΤΟ, σε προβλήματα που σχετίζονται με την κατανομή των θέσεων των ανωτάτων αξιωματικών μεταξύ των δύο χωρών σε διάφορες νατοϊκές οντότητες.

Ζητήματα που σε πολύ μεγάλο βαθμό έχουν πραγματικό περιεχόμενο, συνιστούν επίδειξη σημαίας, επηρεάζουν τον πραγματικό συσχετισμό δυνάμεων, αλλά από την άλλη πλευρά υπάρχουν φορές στις οποίες έχει κανείς την εντύπωση ότι είμαστε αγκυλωμένοι σε δομές νατοϊκές ψυχροπολεμικού χαρακτήρα, που βρίσκονται πια έξω από τον σημερινό περιφερειακό και διεθνή συσχετισμό δυνάμεων, δεν σχετίζονται με την αναζήτηση ενός νέου στρατηγικού δόγματος του ΝΑΤΟ.

Και είναι πολύ κρίσιμο από την άποψη αυτή να σκεφτούμε ότι μια πιο ριζοσπαστική, υπερβατική προσέγγιση και σε σχέση με το στρατηγικό δόγμα του ΝΑΤΟ και σε σχέση με την πραγματικά νέα, άρα όχι τη νέα, αλλά μια νεότερη δομή διοίκησης του ΝΑΤΟ θα μπορούσε να μας απαλλάξει από πηγές έντασης και επίσης να μας επιτρέψει να λύσουμε προβλήματα, τα οποία επί χρόνια μας ταλανίζουν και δεν βοηθούν τη δημιουργία μιας άλλης ατμόσφαιρας στις διμερείς μας σχέσεις.

Είμαι περισσότερο υπαινικτικός απ' ό,τι θα ήθελα στο σημείο αυτό, αλλά είμαι βέβαιος ότι όσοι έχουν γνώση των

προβλημάτων, όσοι μετέχουν στη διαχείριση των θεμάτων αυτών σε στρατιωτικό και πολιτικό επίπεδο, αντιλαμβάνονται πάρα πολύ καλά το μήνυμά μας.

Αντιλαμβάνονται πάρα πολύ καλά τη διάθεσή μας να προσεγγίσουμε τα ζητήματα αυτά έτσι ώστε διαφυλάσσοντας την εθνική κυριαρχία, την ακεραιότητα και την αξιοπρέπειά μας, να βρούμε λύσεις οι οποίες είναι εφικτές κατά το διεθνές δίκαιο, αποδεκτές στο πλαίσιο της Συμμαχίας, και κυρίως εκτονωτικές μιας ιστορικά παρούσας έντασης που κυριαρχεί επί 35 χρόνια και συνδέεται φυσικά με πραγματικά προβλήματα, με κορυφαία προβλήματα, κύριο των οποίων είναι η κατάσταση στην Κύπρο, η ύπαρξη κατοχικών στρατευμάτων, ο διαμελισμός του νησιού, το γεγονός ότι δεν διευκολύνονται όσο θα έπρεπε και όπως θα έπρεπε οι ηγεσίες των δύο κοινοτήτων να διαμορφώσουν ένα νέο πλαίσιο λύσης, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας και στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη ζώνη του ευρώ, αλλά κυρίως τις προοπτικές που θα έδινε μια λύση του κυπριακού στην ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας, καθώς θα υπήρχε πια η εκ των πραγμάτων συμμετοχή της σε ένα ευρωπαϊκό προγεφύρωμα στην ανατολική Μεσόγειο.

Μπορούμε πράγματι, όπως άκουσα να λέει και ο Πρέσβης, ο κύριος Ζέπος, προηγουμένως, να προσεγγίσουμε το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας, που είναι εκ των πραγμάτων το κεντρικό, το κομβικό ζήτημα, με πολλούς και διάφορους τρόπους.

Δεν είναι όμως καθόλου αναγκαίο να ξεκινά κανείς από την πιο δύσκολη και δυσεπίλυτη προσέγγισή του. Θα μπορούσαμε να ξεκινήσουμε αντίστροφα. Θα μπορούσαμε να επιλύσουμε πρώτα προβλήματα βασικών αρχών.

Να συμφωνήσουμε δηλαδή σε ορισμένες θεμελιώδεις, αυτονόητες αρχές, πως τα νησιά διαθέτουν υφαλοκρηπίδα, και όλες τις άλλες θαλάσσιες ζώνες που προβλέπει η διεθνής σύμβαση του δικαίου της θάλασσας.

Να αποδεχτούμε δηλαδή αυτό που έγινε αποδεκτό και στην ελληνοϊταλική και στην ελληνοαλβανική συμφωνία για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και των άλλων θαλασσίων ζωνών.

Να συμφωνήσουμε στη λογική της μέσης γραμμής, να συμφωνήσουμε στον τρόπο υπολογισμού των γραμμών βάσης, και αφού συμφωνήσουμε σε αυτά, θα δούμε πόσο εύκολο είναι να αντιμετωπίσει κανείς το κλασικό ζήτημα και της έκτασης των χωρικών υδάτων και της έκτασης του εθνικού εναερίου χώρου, γιατί θα έχει διαμορφωθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης και μια προοπτική εκτόνωσης και υπέρβασης, η οποία θα επιτρέψει να βρούμε λύση σε μία αλυσίδα ζητημάτων, που βεβαίως είναι αλληλοσυνδεόμενα και το ένα μπορεί να επηρεάσει καταλυτικά και όλα τα άλλα.

Έχει όμως πάρα πολύ μεγάλη σημασία ο τρόπος με τον οποίο θέτεις το πρόβλημα, ο τρόπος με τον οποίο περιγράφεις το πρόβλημα, γιατί αυτό από μόνο του συνιστά περισσότερο από το ήμισυ της λύσης.

Είναι λοιπόν πάρα πολύ σημαντικό από την άποψη αυτή να αλλάξουμε μια καθημερινή πρακτική στο Αιγαίο.

Παρακολουθούμε με στρατηγική ψυχραιμία, όπως έχω πει κατ' επανάληψη, τις σχέσεις μας με την Τουρκία. Παρακολουθούμε με στρατηγική ψυχραιμία αυτό που συμβαίνει καθημερινά στο Αιγαίο και την ανατολική Μεσόγειο.

Δυστυχώς, εξακολουθούμε να έχουμε κάθε μέρα, πολλές φορές την εβδομάδα για να είμαι ακριβέστερος, πάντως σίγουρα κάθε εργάσιμη μέρα, παραβάσεις των κανόνων της εναέριας κυκλοφορίας, που δημιουργούν πρόβλημα ασφάλειας στις πτήσεις, παραβιάσεις του εθνικού εναερίου χώρου, στο διάστημα μεταξύ των έξι και των δέκα μιλίων, αλλά πολλές φορές και στο τμήμα μέχρι τα έξι ναυτικά μίλια.

Έχουμε αρκετά συχνά, συχνότερα δυστυχώς απ' ό,τι στο παρελθόν, υπερπτήσεις τουρκικών οπλισμένων πολεμικών αεροσκαφών πάνω από ελληνικά νησιά, όπως το Αγαθονήσι και το Φαρμακονήσι.

Σεβόμαστε απολύτως την ελευθερία της ναυσιπλοΐας και θέλουμε να σεβόμαστε και να διασφαλίζουμε το δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης, πολλές φορές όμως βρισκόμαστε αντιμέτωποι με οριακές περιπτώσεις.

Δεν θέλουμε να δεσμεύουμε μεγάλες περιοχές στο Αιγαίο για τη διεξαγωγή ασκήσεων, αλλά βεβαίως θέλουμε πάντα να γίνονται σεβαστές οι ανακοινώσεις μας, και από τη μια και από την άλλη πλευρά.

Και πιστεύω ότι εάν αρχίσουμε να προσεγγίζουμε τα θέματα από τα σημεία εκείνα στα οποία, χωρίς παρεξηγήσεις, χωρίς προσβολές της εθνικής κυριαρχίας και της αξιοπρέπειας κάθε μιας από τις δύο χώρες, μπορούν να βρεθούν λύσεις.

Θα δούμε σχεδόν με αυτόματο και φυσιολογικό τρόπο να επεκτείνεται αυτή η αντίληψη και αυτή η νοοτροπία σε όλο το φάσμα των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

Για να το πετύχουμε αυτό, χρειάζεται, όπως είπα και προηγουμένως, η ικανότητά μας να δημιουργήσουμε ένα κλίμα

εμπιστοσύνης. Η ικανότητά μας να αποφεύγουμε περιττές προκλήσεις.

Το κάνουμε. Δεν εμφανίζουμε εξαρτημένα αντανακλαστικά. Δεν αντιδρούμε με νευρικότητα σε ένα επίπεδο σημειακό, τακτικών χειρισμών χωρίς βάθος. Δεν αποδίδουμε σε καμία τουρκική συμπεριφορά διάσταση μεγαλύτερη απ' αυτήν που πράγματι έχει.

Αντιλαμβανόμαστε πάρα πολύ καλά θέλω να πιστεύω τις αποχρώσεις της εσωτερικής πολιτικής ζωής στην Τουρκία και τις διακυμάνσεις του συσχετισμού των δυνάμεων.

Όμως, από την άλλη πλευρά πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι χάνουμε χρόνο. Και ότι όσο χάνουμε χρόνο και δεν παίρνουμε μεγάλες, υπερβατικές πρωτοβουλίες με γενναιοψυχία και ριζοσπαστισμό, κινδυνεύουμε να αιχμαλωτιστούμε στα μικρά.

Άρα λοιπόν, δεν έχουμε άπειρο χρόνο στη διάθεσή μας. Ο χρόνος δεν λειτουργεί υπέρ ούτε της μιας ούτε της άλλης από τις δύο φίλες και σύμμαχες χώρες.

Ως εκ τούτου, δεν χάνουμε ευκαιρία να θέτουμε τα θέματα αυτά στους Τούρκους συνομιλητές μας σε όλα τα επίπεδα. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Πρωθυπουργός επισκέφθηκε αμέσως μετά την ορκωμοσία του την Κωνσταντινούπολη.

Δεν είναι τυχαία τα κείμενα των επιστολών που αντάλλαξαν οι δύο πρωθυπουργοί. Δεν είναι τυχαίο το περιεχόμενο των συζητήσεων του Τούρκου Υπουργού Εξωτερικών με τον Έλληνα αναπληρωτή Υπουργό Εξωτερικών.

Έχω ο ίδιος την εμπειρία πολλών, τεσσάρων, άτυπων φιλικών ανταλλαγών απόψεων με τον Τούρκο ομόλογό μου.

Είμαι αισιόδοξος. Δεν είμαι όμως, θα μου επιτρέψετε να πω, ιστορικά, γεωγραφικά και διεθνοπολιτικά αφελής.

Στην λεπτή αλλά κρίσιμη διάκριση μεταξύ αισιοδοξίας και αφέλειας, κρίνεται στην πραγματικότητα η δυνατότητά μας να λύσουμε το πρόβλημα, χωρίς να δημιουργήσουμε από υπεραισιοδοξία περιττές εντάσεις.

Νομίζω ότι έχουμε την ικανότητα και τη βούληση να το πετύχουμε, και περιμένουμε και από την τουρκική πλευρά να επιδείξει την ίδια βούληση και την ίδια ικανότητα, εκφράζοντας για μια ακόμη φορά την ευχή η Τουρκία να διαμορφωθεί ως ένα σύγχρονο, δημοκρατικό κράτος δικαίου, στο οποίο η πολιτική εξουσία ασκεί τον πλήρη έλεγχο των ενόπλων δυνάμεων και τον πλήρη έλεγχο της εξωτερικής πολιτικής.

Ευχαριστώ πολύ.